

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt

Verschijnt maandelijks - Jaargang 73 - No. 2 februari 1971

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Door het verhoogde B.T.W. tarief en de sterk gestegen prijzen der importartikelen zijn wij gedwongen onze prijzen aan te passen.

Verschillende van de door ons gevoerde artikelen worden in eigen beheer vervaardigd en wat deze artikelen betreft trachten wij de prijsaanpassingen tot het uiterste te beperken.

Dit vergt tijd! Wij hopen echter U in het volgend nummer onze nieuwe prijslijst aan te bieden.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Telefoon 08370-2863 Giro 82.32.76

Bank: Algemene Bank Nederland te Wageningen

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en Dr. E. van der Velde. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer.

Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijtjes. Giro 84 68 01.

Bij onze omslagfoto. Onze „Godvruchtige Landman” denkt nog dat de bijen geen stuifmeel, maar was uit de bloemen halen. Hij zegt daarvan: Iedere bije, met een korreltje was, door eene onbegrijpelijke behendigheid, in 't hart der bloemen, van haar stof, zonder ze te kwetsen, verzameld, terugkomende, is bezig, om er zich van te ontlasten. Zij kleeft het aan de grond of aan de wanden van het huisje vast. Zij wrijft en strijkt het met haare tanden zo lang plat, tot dat het de behoorlijke gedaante verkrijgt. Als deeze bije haaren voorraad van was heeft bewerkt en wegvliegt om nieuwen te haalen, zijn er aanstonds anderen in de plaats, om het begonnen werk voortzetten, daar de eerste het heeft laten liggen. Schoon ook iedere bije, 'elke reize, slechts een of twee kleine bolletjes was aanbrengt, gaat dit werk echter zo spoedig voort, dat eene raat of schijf, van een voet lang, zes duimen breed, en drieduizend huisjes behelzende, somtijds in een' dag wordt voltooid.

Ons klankbord

Het ligt in de bedoeling de eerste pagina van ons blad — voor zover daartoe aanleiding bestaat — te benutten voor mededelingen het wel en wee van onze vereniging betreffende. Dit behoeven niet altijd gewichtige problemen te zijn, ook zaken van betrekkelijk eenvoudige aard kunnen de levendige belangstelling van onze leden hebben. Wij willen tevens in dit rubriekje die klachten en opmerkingen van de leden behandelen die zich voor een meer algemene bespreking lenen. Het is nu eenmaal een feit dat de meeste mensen niet direct naar de pen grijpen om hun gevoelens kenbaar te maken of, anders gezegd, naast de schrijvers is er stellig nog een aantal leden die van eenzelfde gedachte zijn maar er niet toe gekomen zijn deze op papier te zetten.

De Buitengewone Algemene Vergadering

Het was een vergadering met een bezoek zoals we het de laatste jaren niet meer gekend hebben. Op zich zelf een bewijs van de latente krachten die in onze vereniging schuilen. Als het begint te spannen zijn de leden, onverschillig welke mening zij zijn toegedaan, present.

Inmiddels is de slag gestreden en de kruitdamp opgetrokken. De gemoederen waren verhit en de debatten dikwijls hefig. Het bezadigde woord van de „oude rotten” deed daarbij weldadig aan.

De voorzitter leidde de vergadering met straffe hand. Hij stond geen enkele afwijking van agenda en huishoudelijk reglement toe en voornamelijk daardoor werd voorkomen dat de vergadering ontaardde in een „Poolse Landdag” en de discussie nog in een betrekkelijk rustige sfeer kon worden gevoerd. Onwillekeurig drong zich een vergelijking aan ons op met de alg. verg. van 1924, waarover de notulist in zijn overzicht schreef: „Zo'n dag moest zijn een dag van

vreugde, harmonie, samenwerking, vertrouwen en opbouw. Niemand zal kunnen en mogen beweren, dat ook maar één H.B.-lid, afgevaardigde of spreker niet het welzijn der Vereeniging op 't oog heeft en toch krijgt de buitenstaander ontegenzeggelijk den indruk, dat er twee machten tegenover elkaar staan, waarvan de eene de goed- en de andere de kwaadwillende lijkt. En toch . . . Bij mij staat vast, dat allen slechts één doel voor ogen hebben, n.l. den groei en bloei van onze vereeniging, maar dat dit ook 't eenigste is waarin harmonie bestaat.”

Afd. Amsterdam met de haar steunende afdelingen heeft voor een grote andersdenkende meerderheid de vlag moeten strijken. Wij hopen dat die minderheid zich als goede democraten bij de besluiten van de vergadering zal neerleggen en dat de harmonie in de vereniging hersteld is.

Hoewel het verheugend is dat de vergadering zich op niet mis te verstane wijze uitsprak behoort er, zoals de voorzitter duidelijk stelde, geen vreugde noch leedvermaak te zijn t.o.v. hen die bij de stemming tot de verliezende partij behoorden.

Vooraf in de ochtendvergadering stonden vooren tegenstanders fel tegenover elkaar en vielen er af en toe harde woorden. Het siert de algemeen voorzitter dat hij aan het slot van de middagvergadering zijn verontschuldiging aanbood wegens het feit, dat hij naar het oordeel van sommige leden enkele woorden had gebruikt, die zij niet oirbaar achtten, een en ander een gevolg van emotionaliteit en de felheid der debatten. Verheugend en typerend voor de sfeer waarin de vergadering uiteen ging was ook het feit dat de eerste geldelijke bijdragen voor de nieuwbouw staande de vergadering werden toegezegd.

Officiële mededelingen

Notulen van de Buitengewone Algemene Vergadering gehouden op 30 januari 1971 in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

Van het H.B. zijn aanwezig de H.H. Mr. L. R. J. Ridder van Rappard (voorzitter) W. Assink, Mr. F. B. v. d. Looy, H. G. Maagendans, J. J. Mulder, C. Pater Blaisse, J. Fluyt, R. H. Geskes, H. A. Habers, P. J. A. Jzn., P. H. Ramakers, O. de Vries, P. Wijchman en de Hr. W. H. van Mourik (accountant).

In zijn openingswoord zegt de voorz. dat hij verheugd is over de grote opkomst en hij ziet tot zijn genoegen veel jonge gezichten. Een apart woord van welkom richt hij tot onze ereleden de H.H. A. Vink en J. F. Verhoeven en Ir. J. J. Pettinga Hoofdingenieur bij het Rijksbijenteelt consulentenschap. Spr. wil de oppositie ruimschoots de gelegenheid geven haar standpunt uiteen te zetten en geeft daarom het woord aan de Hr. Kaal, (applaus). Het H.B. had geen behoefte aan deze buitengewone A.V. doch heeft aan het verlangen van de anderen voldaan.

De Hr. Kaal (afd. Amsterdam) zegt blij te zijn dat wordt toegegeven dat deze buitengewone A.V. een normale zaak is. Zij is reglementair tot stand gekomen. 90 afd. hebben het streven van A'dam gesteund en 67 afd. hebben deze vergadering aangevraagd. In het schrijven van A'dam aan de afd. is een fout geslopen. De N.C.B. heeft geen 3000 leden doch slechts 1440. Ook is vergeten te vermelden dat de Hr. Louwers (N.C.B.) aan deze besprekingen heeft deelgenomen. Staande de vergadering wil A'dam zijn voorstel van orde ter discussie stellen, aangezien het H.B. zich niet heeft gehouden aan de voorgestelde agenda.

Voorz. onderbreekt en stelt duidelijk dat er vandaag niet over fusie wordt gepraat. Het H.B. bepaalt de agenda. De Hr. Kaal leest een stukje voor uit het maandblad van januari 1968 geschreven door de voorzitter. Daarin stelt deze dat hij een voorstander is van fusie, doch dat deze is afgesprongen op onwil van de Z. Bonden. Nu, aldus spr. willen de Z. Bonden wel, de vereniging wil ook, dus wat let ons. Verdergaand suggereert de Hr. Kaal dat de vereniging iets heeft tegen katholieken. De voorz. onderbreekt en wijst deze suggestie verontwaardigd en met klem van de hand. (applaus). Verder gaand vraagt de Hr. Kaal stemming over zijn 3 voorstellen van orde t.w.

A. de agenda te wijzigen in:

Opening; Notulen; Ingekomen stukken; Bespreking Bijenhuis; Beleid H.B.; en Rondvraag.

B. De overige inkersbonden te betrekken bij het overleg omtrent het nieuw te bouwen Bijenhuis; en C. een voorstel over de wijze waarop de bespreking over het Bijenhuis zal moeten worden gevoerd.

De voorzitter wil, alvorens te antwoorden, eerst de afgevaardigden aan het woord laten.

De Hr. Tesink (afd. Westland) houdt een knap betoog en hanteert daarbij art. 27 H.R. Dit wordt fel aangevochten door afd. A'dam. De Hr. Tesink vat zijn betoog als volgt samen:

- a. Er is gelegenheid tot praten voor iedere afgevaardigde;
- b. ieder lid heeft zijn vrije inbreng;
- c. A'dam ontnemt de leden deze vrije inbreng door haar actie;
- d. 90% van deze onrust is overbodig, want
- e. Er was nog geen concreet voorstel.

De Hr. Vink (afd. Den Haag) is het niet eens met A'dam en op onderdelen ook niet met afd. Westland. In de vorige A.V. is een besluit gevallen. Dit moet gerespecteerd worden. Spr. is lid geweest van de vertrouwenscommissie bij de fusiebesprekingen. Zijn voorstel is toen afgewezen en als goed democraat heeft hij dat genomen. Art. 27 H.R. hanterend komt hij tot de conclusie dat de voorstellen van A'dam niet op deze vergadering thuishoren. Een voorstel van orde is een verandering in de agenda (andere rangschikking der punten) Fusiebespreking is een nieuwe inbreng, waarover de afd. zich niet hebben kunnen beraden. De agenda is juist opgesteld en dient gehandhaafd te worden.

De Hr. Meijberg (afd. Emmen) is het niet eens met afd. Den Haag. De voorstellen van afd. A'dam moeten volgens hem behandeld worden.

De Hr. Rietveld (afd. IJsselstein) meent dat al dit geharrewar niets terzake doet. Het geld is er, laten wij nu snel een goed Bijenhuis gaan bouwen, maar liefst zonder een lening aan te gaan.

De Hr. Stas (afd. Eindhoven) vindt dat de statuten behandeld worden als een heilige koe. Naar zijn mening is deze koe dan wel gecastreerd, want op de vorige A.V. heeft de voorz. zelf eigenmachtig punt 5 en 6 gekoppeld. Waarom moeten we ons nu dan wel aan het reglement storen.

De Hr. Snoek (afd. Assen) valt afd. Eindhoven aan maar blijkt het gesprokene niet goed te hebben verstaan. Na excuus vervolgt hij: Er was een kortsluiting tussen het H.B. en de A.V. Deze is nu opgeheven. Assen is blij met dit bouwplan en zegt zijn volledige medewerking toe. Hij meent echter dat niet alle afd. van goede wille zijn. Dit wordt geen prestigegebouw. Wel dringt hij er bij het H.B. op aan het weggelaten gedeelte toch te bouwen nu het zo goedkoop kan. Spr. zegt dat wij in het kader van de milieuhygiëne vermoedelijk over het dieptepunt heen zijn, zodat er betere omstandigheden voor de bijenhouderij mogen worden verwacht; dat er steeds meer vrije tijd komt, dus meer gelegenheid voor het beoefenen van een hobby en dat wij desnoods het deel van het Bijenhuis, dat niet direct in gebruik wordt genomen, kunnen verhuren. Wat de lening betreft meent spr. dat een eenmalige schenking het voordeligst is en dat we desnoods geld kunnen lenen onder de leden tegen een matige rente. Spr. dankt de afd. voor de vele adhaesiebetuigingen die Assen bij haar positieve actie mocht ontvangen.

Daar was geen reactie bij van afd. A'dam. (A'dam interrompeert dat deze circulaire door haar niet is ontvangen). De fusie is door Assen reeds afgestemd.

Door afd. Handel uit te leveren aan Bostel bewijzen wij de noordelijke afd. een slechte dienst. Zich richtend tot afd. A'dam vraagt hij deze haar negatieve actie te staken. Als u zo graag leiding wil geven, neem dan de leiding van onze positieve actie over. Wij treden graag een stapje terug. Assen stelt een raszuivere carnicaconingin in een teeltvolkje met kastje ter beschikking van de afdeling die hoofdelijk de hoogste bijdrage in de schenking geeft.

De Hr. Faber (afd. Groningen) laakt de kwaadaardig aandoende manier van optreden van de voorz. Hij vraagt stemming over de ordevoorstellen van A'dam.

De Hr. Regelink (afd. Warnsveld) is verbaasd dat één afd. de hele vereniging de wet wil voorschrijven. Dit is geen poging tot fusie, maar een poging tot versnippering en overbluffing. Het H.B. moet zich geen agenda laten voorschrijven door afd. A'dam. Men moet zijn verstand gebruiken.

De Hr. Fontein (afd. Velp) antwoordt afd. Warnsveld. Het briefhoofd van afd. A'dam is: Amsterdamse vereniging tot bevordering van de bijenteelt. De andere afd. zijn gewoon lid van de Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt. Daar begint volgens spr. het verschil van inzicht al.

De voorz. meent dat het nu uit moet zijn met het gestook. Tweedracht is funest voor iedere vereniging. Hij is sinds 1937 voorz. en met de vereniging vergroeid. Hij zal met alle middelen trachten te voorkomen dat de ver. naar de afgrond glijdt. Hoe de statuten ook worden uitgelegd of verkracht, ieder onderwerp komt aan de orde. A'dam wil echter een greep naar de macht doen en dat dient voorkomen te worden. Volgens art. 27 sub. 2 H.R. stelt het H.B. de agenda vast (wordt aangevochten op grond van art. 11 van de statuten). Het H.B. is het uitvoerend orgaan. In dit geval heeft een instantie, die geen mandaat heeft, onderhandelingen gevoerd. Dat is ontoelaatbaar en wij kunnen deze Dam-mentaliteit niet tolereren. De Hr. v. d. Velde (A'dam) maakt bezwaar tegen enige forse termen van de voorz. De voorz. vervolgt: De voorstelling die A'dam geeft is in strijd met de waarheid. De L.B.T.B. heeft zich al gedistancieerd van het z.g. verrassend loyale standpunt van de zuidelijke bonden. In 1921 is de splitsing tot stand gekomen uitsluitend op geloofsgronden. Nu heeft men moderner gedachten hierover. Zeker 30% onzer leden is katholiek. Er is absoluut geen bezwaar tegen fusie, maar dan met volledige inbreng der activa. Reeds drie jaar heeft A'dam gepoogd als splitszwam op te treden. Tweemaal om de voorz. te wippen en nu deze agitatie om de vereniging naar de afgrond te helpen.

De Hr. Stas (afd. Eindhoven) wenst niet voor een fait accompli gesteld te worden. Voorz. vervolgt: Zo'n nieuwe vereniging moet in een nieuw gastvrij huis ondergebracht kunnen worden. De dienstverlenende afdelingen aan het Zuiden verkopen en alleen een administratiegebouw overhouden — dat nooit. Gedurende dit betoog werd de voorz. herhaaldelijk onderbroken door leden van afd. A'dam die hem van dictatuur beschuldigden.

De Hr. Verhoeven (afd. Beekbergen) ergert zich altijd aan T.V. reportages van de Tweede Kamer. Iedereen overschreeuwt iedereen, zoals ook hier. Niemand heeft meer respect voor iets of iemand.

Hij bezweert de vergadering tot bezinning te komen. Spr. spreekt zijn volle vertrouwen uit in het H.B.

De Hr. Gouda (afd. Kerkwijk) tracht olie op de golven te gooien. Spr. billijkt de manier waarop de voorz. van zich „afsteekt“. Het lijkt wel of iemand tegen een korf bijen heeft geschopt. Wij praten langs elkaar heen en kennelijk niet met verstand van zaken.

Spr. komt vaak in Bostel en weet dat dit ook een verouderd instituut is. Als men dan geen nieuwbouw wenst kan hij mededelen dat in Kesteren een instituut leeg staat met twee woningen. Indien wel tot nieuwbouw wordt besloten dan zonder de beperking.

De Hr. Tesink (afd. Westland) ondersteunt afd. Kerkwijk. De voorz. is te fel. Ook naar zijn mening is de koppeling van punt 5 en 6 (vorige A.V.) een beleidsfout geweest die verarring heeft gesticht. De bezwaren kwamen echter na de stemming. Spr. vindt de fusiebesprekingen van A'dam geen frisse zaak.

Dit had op de normale wijze moeten worden gedaan. De grond die we nu hebben kost f 3,30 per vierkante meter. Overal elders in soortgelijke bestemmingsplannen kost het minstens f 20,— per meter. Losstaand van het feit dat het oude Bijenhuis zo voordelig is verkocht, moeten wij dit meevallertje ook zwaar laten wegen.

De Hr. de Groot (afd. Utrecht) heeft alle vertrouwen in de integriteit van het H.B. maar wenst toch een stemming over de A'damse voorstellen van orde. Spr. wenst zo spoedig mogelijk de onderhandelingen met het Zuiden te heropenen.

De Hr. de Vries (H.B. lid) constateert dat de afd. A'dam hem in de besprekingen met het Zuiden niet heeft gekend.

De Hr. Kaal (afd. A'dam) zegt dat de contactcommissie voor fusiebesprekingen door de voorganger van de huidige secretaris is gesaboteerd. Hij heeft om de stukken gevraagd doch deze nooit ontvangen. Spr. vond de wijze waarop de vergadering wordt geleid schandelijk.

De voorz. merkt op dat de betreffende ambtenaar was overstelt met werk en niet voldoende op de hoogte van de voorgeschiedenis. Deze persoon is bovendien niet aanwezig en het is niet fair hem in dit gesprek te betrekken.

Hierna wordt gestemd over het al of niet in behandeling nemen van de A'damse voorstellen van orde. Uitslag: 63 stemmen voor, 162 tegen en 9 blanco.

De Hr. de Groot (afd. Utrecht) legt zich als goed democraat neer bij deze uitslag. Wel vraagt hij het H.B. hernieuwde pogingen in het werk te stellen om tot samenwerking te komen.

Punt 2 der agenda. Notulen vorige A.V.

De Hr. Meijberg (afd. Emmen) zegt dat deze afd. destijds wel positief wilde stemmen, doch door de koppeling van punt 5 en 6 in een dwangpositie werd gebracht.

De Hr. Stas (afd. Eindhoven) dankt de Hr. v. d. Weert voor de uitvoerige en goede notulering. De zinsnede: „Er ontwikkeld zich enige discussie“ vindt hij te vaag. Dit was geen discussie, dit was een tumult, vergelijkbaar met „De nacht van Schmelzer“. Ook dankte hij de Hr. Maagendans voor de goede leiding. Door zijn loyaliteit tegenover de Hr. van Rapard kon hij niet anders handelen, doch dit was niet in het belang van de vergadering. Het applaus bij de woorden „onjuiste manoeuvre“ spreekt echter boekdelen. Die koppeling was onjuist. Beter was geweest punt 5 en 6 prioriteit te geven boven punt 3 en 4. Nu zijn de democratische principes geweld aangedaan en dat is moeilijk verteerbaar.

Hierna werden de notulen goedgekeurd.

Punt 3 der agenda. Beslissing Bijenhuis. Er is een amendement ingekomen, luidende als volgt: Ondergetekenden verzoeken bij het punt „Beslissing Bijenhuis“ bij amendement toe te voegen: Principiële bespreking over toenadering met de andere Bonden met het oog op het te bouwen Bijenhuis“ ondertekend door 19 afdelingen. Het H.B. staat hier niet af-

wijzend tegenover, doch staat er wel op dat deze besprekingen worden gevoerd door het H.B. De voorz. verklaart mogelijke onduidelijkheden in het bouwplan.

De bouwvergunning is aangevraagd. Er wordt nu gewacht op een beslissing van B. en W. Er zal straks gestemd worden over het I.L.B. plan in zijn onverkorte vorm. Zo nodig kan er nog een tweede stemming plaats vinden. Voorz. geeft eerst de afgevaardigden de gelegenheid hierover het woord te voeren.

De Hr. Kaal (afd. A'dam) vraagt of het amendement is aangenomen en vraagt een stemming hierover.

De voorz. meent dat hij duidelijk genoeg is geweest en herhaalt dat opnieuw contact zal worden opgenomen met de zuidelijke bonden. Hierover stemmen is een open deur intrappen.

De Hr. Tesink (afd. Westland) merkt op dat op illegale wijze besprekingen zijn gevoerd. Dit moet nu niet gesanctionneerd worden. Wij hebben de gehele morgen er al aan verdaan en u heeft verloren. Laten wij nu niet opnieuw beginnen.

De Hr. Mulder (H.B. lid) spreekt over onderdelen van het bouwplan. Wegens onverstaaenbaarheid vertaalt de voorz. het aldus: De Hr. Mulder meent dat wij onze krachten te boven gaan en bepleit een drastische inkrimping van het aantal werkplaatsen.

De Hr. Gouda (afd. Kerkwijk) vindt het I.L.B. plan verkieselijk boven het andere plan. Het zou dom zijn het gearceerde gedeelte niet bij te bouwen. Bovendien geeft hij het advies eens naar het eerder genoemde gebouw in Kesteren te gaan kijken.

De Hr. Faber (afd. Groningen) wil graag meer gegevens. Wat zijn de bijkomende kosten. Hoe zijn de vooruitzichten. Hoeveel ledenverlies is er het afgelopen jaar geweest. Hoe staat het met de vergrijzing. Kommen wij niet voor te zware lasten te staan. De voorz. zegt dat er het afgelopen jaar geen ledenverlies was.

Ook is hij het niet eens met de z.g. „vergrijzing”. Een blik in de zaal zal u toch wel overtuigen dat er in tegendeel een verjonging aan de gang is. Dat komt omdat bijhouden bevrediging geeft. Het aantal beroepsimkers zal verminderen doch het aantal hobbyisten neemt gestadig toe. En wat zijn dan wel die zware lasten die u meent te zien. U begint al met een cadeau van f 350.000,— en een grondprijs waarvoor u nergens anders terecht kunt. Wij moeten ons geld omzetten in onroerende goederen. Dit is de enige manier om de geldontwaarding te ontgaan. Het nieuwe gebouw heeft natuurlijk enige aanlooptijd nodig.

Maar zie overal in het buitenland. Men is erg tevreden over het resultaat. Wij beogen een nieuw elan.

Er zal een enorme propaganda van uitgaan en wij wensen monopolieposities tegen te gaan. Afd. Handel biedt thans de beste mogelijkheden voor de toekomst, doch wie niet waagt, wie niet wint.

De Hr. de Groot (afd. Utrecht) vraagt naar de kosten van de architect.

De Hr. Top (architect) geeft thans ook de voorkeur aan het I.L.B. plan. Zijn conceptie is maatwerk. Het I.L.B. plan is confectiewerk dat goede mogelijkheden biedt. De architectenkosten kan spr. nog niet bepalen omdat een groot deel van het werk aan het nieuwe plan wordt verricht door het I.L.B. De Hr. Strooper (afd. Winterswijk) merkt op dat de post onvoorzien — f 20.000,— — erg laag is. De te verwachten loonexplosie zal z.i. de kosten doen stijgen boven het gereserveerde bedrag.

De Hr. Top (architect) wijst er op dat enige posten zeer ruim zijn begroot. Als de bouwsom overschreden zou moeten worden pleegt het H.B. opnieuw overleg met de A.V.

De voorz. zegt dat de eventuele aanschaf van nieuwe machines een kwestie van latere zorg is. Het bestaande machinepark kan zonder meer worden overgeplaatst. Als nieuwe machines nodig mochten zijn wordt hiervoor afzonderlijk toestemming gevraagd.

Machines worden in de kostprijs van het product afgeschreven. Spr. verwijst daarbij naar de kunststraatmachine, die zichzelf al lang heeft betaald. Bovendien wijst hij erop dat het gearceerde gedeelte van het plan niet is begrepen in de bouwsom. Als u het beleid van het H.B. in deze niet volgt heeft dat financiële consequenties.

De Hr. Mulder (H.B. lid) vraagt de architect nadere bijzonderheden over de suikerverwerking. De Hr. v. d. Top antwoordt dat dit punt nog niet voldoende is uitgewerkt.

De Hr. Meijberg (afd. Emmen) vraagt om de juiste exploitatiecijfers. De voorz. vraagt even geduld tot dat de balanscijfers alle instanties zijn gepasseerd, die de A.V. en het H.B. hiervoor hebben aangegeven.

De Hr. van Arragon (afd. Doetinchem) zegt dat dit zijn eerste A.V. is. Hij weet wel wat van bouwen, want dat is zijn vak. Hij vraagt waarom houten spanten zijn verkozen boven stalen. Ook vindt hij de houten gevelversiering erg duur in onderhoud. De architect licht een en ander nader toe.

De voorz. antwoordt op een desbetreffende vraag dat bij de grondaankoop contact is opgenomen met de gemeente Wageningen. Er is destijds de verzekering gegeven dat onze ver, daar mocht bouwen.

De Hr. Kaal (afd. A'dam) heeft in het hele geval een zeer zwaar hoofd. Deze „Jan-boeren-fluitjes” begroting klopt niet. Z.i. is deze grote ruimte niet exploiteerbaar. Binnen de kortste keren zullen er enkel nog spinnen in huizen. Spr. wenst een gedeelte van het beschikbare geld voor propaganda doeleinden te bestemmen.

De voorz. zegt toe dat hij zich in dat geval niet zal verzetten tegen verkoop. Gezien de ligging en het grote aantal gebruiksmogelijkheden van het pand belooft dat een voordelige verkoop te worden.

De Hr. Tijman (afd. Brummen) heeft spijt dat hij ter vergadering is gekomen. Bijen werken samen, de bijenhouders werken elkaar tegen. Hij vraagt zich af waarom voorgaande sprekers niet eerst goed het Groentje hebben gelezen. Veel van wat zij vroegen is hierin reeds beantwoord. Z.i. wordt dit nieuwbouwplan ons visitekaartje zonder in excessen te vervallen. Echter „de cost gaet voor de baet uit”.

De Hr. Scharwächter (afd. Renkum) berekent dat eventueel later bijbouwen der drie spantvakken minstens f 60.000,— gaat kosten. Nu vergt het een uitgave van ± f 10.000,—.

De Hr. Faber (afd. Groningen) vraagt hoeveel ledenverlies er dit jaar is. De voorz. herhaalt dat er afgelopen jaar geen ledenverlies was. Hij had dit op de vorige A.V. al voorspeld en heeft dit al vanaf 1937 meegemaakt. Ledenverlies moet niet in eerste instantie aan quorumverhoging worden toegeschreven. — Hierna wordt tot stemming overgegaan. — Gestemd wordt over het I.L.B. plan met inbegrip van het gearceerde gedeelte. Uitslag 187 stemmen voor, 24 tegen en 10 blanco.

De voorz. biedt de vergadering zijn verontschuldiging aan voor zijn heftigheid. Deze diende om de vergadering niet te laten verwateren. Hij scheidt geen leedvermaak in de nederlaag van de tegenpartij en geeft de verzekering dat wel degelijk met hun belangen re-

kening wordt gehouden. Nu de vergadering een zo duidelijk blijk van vertrouwen in het H.B. heeft gegeven gaan wij over tot het volgende punt.

De Bouwsteenactie. De voorz. prijst het initiatief van de afd. Assen, Westland en Winterswijk. Spr. vraagt de vergadering het H.B. toestemming te verlenen deze actie nader met de initiatiefnemers uit te werken. Meerdere suggesties om tot een maximale inbreng te komen zijn van harte welkom.

De Hr. Tesink (afd. Westland) komt achter de microfoon en biedt namens zijn afdeling een bedrag van f 1000,— aan als eerste storting (applaus) en wijst voorts op de mogelijkheid van een subsidieaanvraag bij het ministerie van C.R.M.

De Hr. Snoek (afd. Assen) wil een stap verder gaan dan het nu voorgestelde plan. Hij bepleit een vrijwillige bijdrage en offert als eerste zijn onkostendeclaratie voor deze vergadering. (applaus)

De Hr. Faber (afd. Colmsgate) merkt op dat de Hr. Snoek hem net te vlug af is, maar neemt genoegen met de tweede plaats (applaus). Het goede voorbeeld wordt door tal van anderen gevolgd.

De Hr. de Groot (afd. Dordrecht) zegt. We hebben nu genoeg gekakeld. Wij gaan bouwen. Afd. Dordrecht stelt f 1000,— beschikbaar. (applaus)

Rondvraag. De Hr. van Deursen (afd. Ter Apel) ziet meer in fusiebesprekingen. Hij wenst hernieuwde pogingen, doch nu met volkomen andere mensen. Spr. wenst dit als agendapunt op de eerstkomende reguliere A.V. Voorts wenst hij een vast H.B. lid die de propaganda ter hand neemt. Ook bepleit hij een herdruk van het Grote Bijenboek van de Hr. Groenveld.

Het verlies, dat hier eventueel op wordt geleden, moet dan maar ten laste van de ver. komen.

De voorz. merkt op dat de tijd ontbreekt om voor de reguliere A.V. reeds fusiebesprekingen te beginnen. De Hr. Strooper (afd. Winterswijk) dankt de voorz. voor de straffe leiding en de afd. Assen, Westland, Dordrecht en Colmsgate voor het mooie initiatief. Wel is hij voorstander van een verlaging van de kiesdrempel. Nu hebben actieve doch kleine afdelingen geen inspraak.

De voorz. merkt op dat juist het streven heerst naar schaalvergroting. Niettemin is de mening van het H.B. hierover nog lang niet eensgezind. Dit wordt nader bekeken.

De Hr. Sierink (afd. Hardenberg) vindt het stortingsrecht op de Giro te duur en vraagt naar de naam van de Bank der ver. (Algemene bank Nederland te Wageningen. secr.)

De Hr. Smit (afd. Groningen) herinnert de voorz. eraan dat hij de oppositie niet zou „wegkletsen”. Naar zijn mening is dit nu toch gebeurd.

De Hr. v. d. Meulen (afd. Dordrecht) vraagt of hij ook iets over bijen mag zeggen. Onder grote hilariteit krijgt hij toestemming te zeggen dat de **bijenmarkt in Dordrecht** wordt gehouden op zaterdag 17 april a.s. aanvang 9 uur. Hij nodigt alle aanwezigen uit.

De Hr. Blaauw (afd. Schoonebeek) heeft helaas beperkt mandaat en moest tegen het H.B. voorstel stemmen. Met de nu opgedane ervaring spijt hem dat erg. Hij wil derhalve graag een privé-storting doen.

Afd. Driebergen vraagt aandacht voor de circulaire die bij de ingang is uitgereikt. Speciaal punt 3 (verstrekking van extra-groentjes) brengt hij onder de aandacht. De voorz. wil een toezegging doen, doch diverse H.B. leden wijzen er op dat dit een kostbare zaak is. Zij zijn wel voorstanders hiervan, doch wensen eerst meer bijzonderheden, terwijl ook de uitwerking enige tijd vraagt.

De Hr. de Groot (afd. Leiden) breekt een lans voor goedgerichte propaganda zoals Leiden doet met zijn bijenpark, waar door reeds veel leden zijn gewonnen. De Hr. Scharwächter (afd. Renkum) meent dat het nut kan hebben ook coupons van f 1,— uit te geven. Deze zijn gemakkelijker te verkopen.

De voorz. is hiervan geen voorstander doch verwijst de Hr. Sch. naar afdeling Assen.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorz. de vergadering met de slotwoorden dat hij niet ontevreden is na deze spannende vergadering. Er is intensief vergaderd. Ook de inbreng van jonge mensen was hartverwarmend en belooft veel goeds voor de toekomst. Spr. hoopt dat de voorstemmers geen spijt mogen krijgen van hun beslissing en dat de tegenstemmers loyaal zullen zijn. Hij geeft de vergadering de verzekering dat zij in dat geval op de volgende A.V. geen kind aan hem zullen hebben. Met zijn goede wensen voor de thuisreis sluit hij de vergadering.

ATTENTIE

Het telefoonnummer van het H.B. lid voor de Graafschap en Lijmers Mr F. B. Blaisse is gewijzigd in 08340—23688.

TOEKENNING EREMEDAILLE

Opgave van leden, aan wie in 1970 een eremedaille werd toegekend.

W. v. d. Heide	afd. de Wouden
Y. Royenga	idem
P. de Groot	afd. Meerkerk
B. W. ten Pas	afd. Winterswijk
H. Paping	afd. Uithuizen
G. Aardema	afd. de Wouden
H. Bolsenbroek	afd. Apeldoorn
G. Beauveser	idem
L. K. van Oorspronk	afd. Eerbeek
A. Kerkdijk	afd. Vriezeveen
J. A. Dekker	idem
H. A. Klinge	idem
Mej. J. M. C. Driessen	Arnhem
U. Wietsma	afd. O. Flevoland
W. Bakker	afd. Musselkanaal
W. Plant	afd. Colmsgate
H. J. A. Staring	idem
B. J. ten Dam	idem
B. Reusink	afd. Gendringen
R. Reinhardus	afd. Assen
H. J. Dekker	afd. Brummen

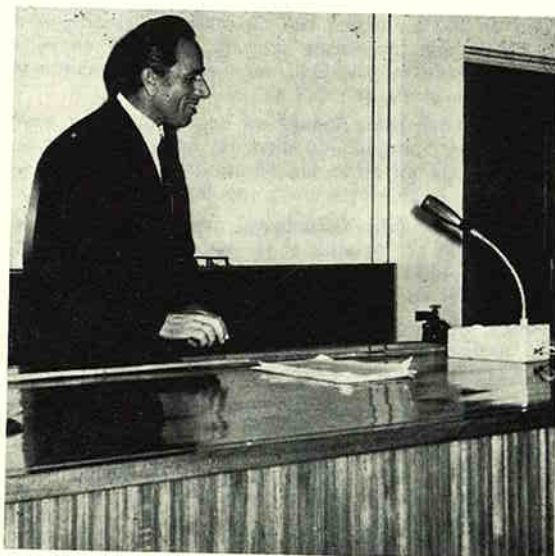
Prof. Dr. M. Lindauer (Frankfurt) sprak te Wageningen

Deze bekende geleerde gaf, zoals aangekondigd in het novembernummer, twee lezingen voor studenten en belangstellenden op het **Laboratorium voor Entomologie** te Wageningen, waar hij werd ingeleid door Prof. Dr. J. de Wilde. Welwillend stelde Prof. Lindauer de tekst van zijn voordrachten te onzer beschikking, waarvoor wij ook hier gaarne onze erkentelijkheid willen betuigen. Uiteraard waren de lezingen op de eerste plaats bestemd voor de wetenschappelijk gevormde bioloog. Wij laten datgene uit het overigens bijzonder heldere betoog van de hooggeleerde spreker, wat ook voor de doorsnee-imker nog „bij te benen” is, hieronder volgen.

Leren en Geheugen. Proefnemingen met de honingbij.

Leren brengt het organisme door ervaring tot een gedragsverandering die een algehele aanpassing aan de wisselende milieuomstandigheden beoogt. Deze aanpassing door leren gaat aan die door mutatie (erfelijke plotseling optredende verandering) en hergroepering van het erfgoed vooraf. Deze laatste zorgt alleen maar voor een **reactieregel**, een aanpassingsvermogen; verder speelt het toeval een rol en pas de selectie als tegenspeler kan aan het gebeurde zin en regelmaat geven. Ten gunste van de aanpassing door leren boeken wij dat dit **gericht, snel en individueel** plaats vindt.

Aan zijn kant heeft het erfelijk vastgelegde systeem daartegenover absolute **objectiviteit** en verder het feit, dat slechts die veranderingen als „hervormingen” worden vastgelegd, die een strenge beproeving hebben doorstaan. Leren vereist een mogelijkheid tot het opslaan van gegevens, een **geheugen**. Hoe kunnen deze gegevens voor kortere of langere tijd in het centraal zenuwstelsel worden opgeslagen, zonder dat de voortdurende stroom van nieuwe impulsen hierin verwarring sticht en hoe kan die informatie op het juiste moment weer te voorschijn worden gebracht? (Hieromtrent bestaan slechts nog lang niet algemeen aanvaarde theorieën, waarop wij hier niet zullen ingaan. Vert.) De eerste en waarschijnlijk belangrijkste opgave bij leren is de **juiste keuze van tekens** (algemeen aangeduid als „**Coding**”) en de **zinrijke koppeling daarvan aan een biolo-**

gische gebeurtenis. („Conditioning”) Dit vereist:

- a) logische aanwijzingen;
- b) nieuwe, georganiseerde omschakelingen op hoger niveau.

Uit de overvloed der onophoudelijk uit de omgeving aanstormende signalen worden door de **actieve verrichtingen van het centraal zenuwstelsel** er enkele gekozen en deze krijgen een **betekenis**, die **afhankelijk is van tijd en situatie**. Met deze keuze zullen wij ons hierna in het bijzonder bezig houden. De honingbij is om drie redenen voor dergelijke onderzoeken bijzonder geschikt.

1. Zoals bij alle insecten is haar gedrag sterk instinctmatig: Onder bepaalde omstandigheden brengen doorslaggevend prikkel een in de erfelijke wetten vastgelegd programma van handelingen op gang. Daardoor laten leerprocessen zich makkelijker onderkennen en ontleden.
2. Dank zij de sterke binding van de individuele bij met het bijenvolk kan men bijen op ideale wijze dwingen tot dressuur, d.w.z. tot een leeropdracht, waarbij een hele groep betrokken is.
3. het zenuwstelsel van de bij is veel minder gecompliceerd als b.v. dat van zoogdieren. De in het leerproces tot stand gekomen omschakelingen kunnen daardoor gemakkelijker worden geanalyseerd.

De in de erfelijke aanleg vastgelegde geschiktheid tot leren.

De keuze van leersignalen is facultatief en individueel. Deze subjectie aan vrijheid heeft echter grenzen. De **bereidheid** aan bepaalde signalen uit de omgeving op grond van ervaring betekenis toe te kennen en in het geheugen op te slaan, ligt kenmerkend voor elke soort in het erfgoed verankerd. Wij hebben deze in het erfgoed vastgelegde geschiktheid tot leren getracht te onderzoeken aan twee bijenrassen: de Carnica en de Italiaanse bij.

Toegepaste methode: Een jonge, niet ingevlogen bij wordt door het dansen van een groep haalbijen, die op een ronde voerplaats halen, gealarmeerd. Zo gauw als zij op de voerplaats verschijnt, worden de oude haalbijen weggevangen — zij mogen door hun „taal” het leerproces niet beïnvloeden. De nieuwelinge krijgt op een zwarte stervormige ondergrond suikervatwater aangeboden. Zij heeft nu tot taak de stervorm als teken van de aanwezigheid van voedsel aan te nemen. Deze stervorm is echter maar één van de mogelijkheden van de aanduiding van voedsel. Het „midden van de tafel” dus de plaats van het voerschaaltje zou een tweede kunnen zijn. Welke van de twee krijgt voorrang.

Dit kunnen wij testen, door bij het tweede bezoek aan de voerplaats de bij voor de keus tussen stervorm en plaats op de tafel te stellen; in plaats van in het midden van de tafel ligt de zwarte ster nu aan de rand. De uitslag was als volgt: Bij de Carnica stijgen de bezoeken aan de voerplaats van 40% na de eerste oriëntatie tot 76,2% na de tiende. Bij de Italiaanse bij daarentegen slechts van 31% tot 55,9%. Aan de plaats waar het voedsel geboden wordt en de vorm waarin het wordt gegeven worden dus door de Carnica en de Italiaanse bij tijdens de dressuur verschillende waarden toegekend. Wij komen, mede als resultaat van meerdere soortgelijke proeven, in 't algemeen tot de volgende uitspraak: In een overigens gelijkblijvende omgeving nemen Carnica's bij voorkeur de plaats in zich op, Italiaanse bijen echter in gelijke mate de plaats en de uiterlijke vorm waaronder het voer wordt geboden.

De bereidwilligheid bepaalde, gelijktijdig aangeboden kentekens uit de omgeving in het geheugen op te slaan is bij de honingbij erfelijk vastgelegd en kenmerkend voor de verschillende rassen.

2. Volgorde van de leersignalen in dit verband. Vanzelfsprekend sluit hier de vraag op aan naar de **volgorde van belangrijkheid van de mogelijke merktekens bij het leerproces** van de individuele bij. Wij stellen de bijen voor de taak op een gegeven ogenblik een bepaald voer-kenmerk in

zich op te nemen, maar geven daarnaast in een tweede en derde dressuurserie ook andere merktekens. De resultaten en de snelheid waarin deze worden bereikt vergelijken we aan de hand van de uit de waarnemingen opgestelde grafieken. Als we de bijen dan dresser op geur, kleur en vorm van de ondergrond vinden wij als volgorde van de leersignalen: De geur staat bovenaan. Een enkele dressuurproef is al voldoende om thijm als teken van de aanwezigheid van voedsel te doen kennen en uitstekend in het geheugen op te nemen d.w.z. dat reeds na één dressuurproef in 98% van de gevallen juist wordt gekozen. Daartegenover vragen kleuren 3 tot 5 vluchten. Vormen worden eerst na ongeveer 20 vluchten herkend en zij bereiken met ca. 85% niet het peil van geur en kleur. Ook bleek dat bloemengeuren sneller en beter in het geheugen worden vastgelegd dan geuren van andere stoffen. Bij een onderzoek naar de werking van de kleuren van het spectrum (kleuren van de regenboog) bleek dat violet het snelst en het best wordt herkend.

Het centraal zenuwstelsel maakt onafhankelijk van de werking van de prikkels die uitgaan van het leerobject een keuze en brengt een volgorde aan in de waardering van de merktekens.

3. De rol van de factor tijd.

De bereidheid bepaalde merktekens in het geheugen op te nemen hangt samen met de hele situatie d.w.z. dat ook het tijdstip van invloed is. Al 30 jaar geleden heeft K. von Frisch zijn leerlinge Opfinger de volgende proef voorgesteld: Een jonge, niet ingevlogen bij wordt naar een voerschaaltje gelokt, waarin zich suikervatwater bevindt geplaatst op een geel karton. Zodra zij is neergestreken en begint te zuigen wordt het gele karton weggetrokken en komt een blauw karton onder het voerschaaltje vrij. Als de bij zich volgezogen heeft en opvliegt — zij maakt dan nog enige oriënteringsvluchten boven het schaalje — ziet zij een groen karton onder zich. Als zij terugkomt heeft zij de keus tussen geel, blauw en groen. Zal de haalbij de kleur die zij zag bij het aanvliegen kiezen of die tijdens het zuigen of die bij het wegvliegen? Het resultaat was duidelijk: steeds werd **de kleur van het aanvliegen** gekozen. Menzel heeft de tijdsduur van dit leerproces nog nader begrensd en gevonden dat slechts 3 seconden van de hele haalduur voor het vastleggen van de kleur beslissend zijn n.l. 2 seconden voordat het zuigen begint en 1 seconde nadat de tong in de suikeroplossing is gestoken. Men moet er zich in dit verband wel van bewust zijn, dat de eerste haalvlucht van een zoekende bij wel een uur of langer kan duren. De bij moet gedurende de hele duur van die vlucht in staat zijn bepaalde

merktekens in de omgeving in verband met de aanwezigheid van voedsel, retrospectief (d.w.z. terugblikkend op wat waargenomen is) vast te leggen. Dit is alleen dan mogelijk als zij doorlopend belangrijke leertekens registreert, minstens voor enige seconden in het geheugen opslaat — en deze weer vergeet als er geen beloning op volgt. De factor tijd komt ook bijzonder duidelijk naar voren bij de volgende proef: Een bij wordt de hele dag gevoerd aan een voerschaaltje zonder geur. Om 10 uur krijgt zij bij drie haalvluchten geraniol (geraniumolie) in het voer als kenmerk, daarna wordt zonder geurstof verdere gevoerd wat er op neer komt dat zij van de geur moet „afwennen“.

Van nu af aan wordt ieder uur geprobeerd of de bijen zich het geursignaal nog herinneren, doordat hun de keuze gelaten wordt tussen geraniol en thijm (zonder voer) daarna volgt weer een voeding zonder toevoeging van een geurstof, dan volgt weer een nieuwe proef enz. Zoals te verwachten was lopen tot de avond het aantal malen dat positief geraniol werd gekozen terug; de volgende morgen is de dressuurgeur bijna vergeten. Om 10 uur echter gaat het aantal malen dat geraniol wordt gekozen plotseling weer omhoog om tegen de avond weer te verminderen en dat herhaalt zich op de derde en de vierde dag. Men kan in de namiddag een tweede geur als voerkenmerk tussen de keren dat zonder geur wordt gevoerd, geven. Ook dan blijkt dat tijdstip in het geheugen te worden opgenomen en tot eenzelfde gedrag als bij de proef met geraniol te leiden. Proeven met verschillende soorten en groeperingen van kenmerken voeren tot de volgende algemene regel:

Merktekens blijven beter en langer in het geheugen hangen, als het in het milieu passende signaal niet afzonderlijk, doch in samenhang met andere gelijktijdig aangeboden tekens in het geheugen wordt opgenomen.

4. Het vermogen om te generaliseren.

Het doel van het leren is pas bereikt als bij een bepaalde omstandigheid het geleerde signaal weer uit het geheugen is teruggeroepen en voor een passende handeling is benut. Wij noemen dit gebeuren eenvoudig „herinnering“ en zijn ons nauwelijks bewust dat het zich niet alleen tot dit terugroepen beperkt. Volkomen gelijke omstandigheden en merktekens komen in de natuur praktisch nooit tweemaal voor. Dat betekent dat het organisme bij de herinnering het vermogen moet hebben tot het **onderkennen van onveranderlijke gegevens, tot rangschikking van gegevens en tot generaliseren**. Op dit gebied kan de honingbij tot op grote hoogte concurreren met gewervelde dieren. Wij dressureren onze bij op een zwarte schuine streep of

op een kruis van liggende balken (Andreas-kruis). Bij de proef geven wij naast dit dressuurpatroon ongeveer gelijke vormen maar in een andere stand ten opzichte van het verticale vlak, wij veranderen de grootte, de dikte van de balken, verwisselen de licht en donker gekleurde delen of nemen onderbroken lijnen in plaats van doorgaande lijnen. Het resultaat is dat de bijen aanvliegen op de zwarte schuine streep. Kennelijk wordt als onveranderlijk gegeven het schuin staan geïsoleerd en onthouden en de andere vormen verwaarloosd.

5. Leren zonder persoonlijke ervaring.

Ervaring, die persoonlijk gedurende het leven is opgedaan — het persoonlijk geleerde — kan ook aan andere soortgenoten, ja zelfs aan volgende generaties, worden overgedragen. „Overdracht van kennis“ een steunpilaar van onze menselijke cultuur — is in het dierenrijk slechts in enkele gevallen bekend geworden. Voor de bijenstaat is het een bestaansvoorwaarde. Als wij een aantal haalbijen voeren met suikerwater waaraan de geur van thijm is toegevoegd zullen zij door het dansen niet-ingevlogen bijen alarmeren. De alarmering houdt — naast een nauwkeurige plaatsomschrijving van het doel — tevens de mededeling in dat thijmgeur voedsel betekent.

Laat men deze gealarmeerde nieuwelingen bij de **eerste vlucht** de keus tussen lavendel en thijm, dan kiezen zij duidelijk thijm, zonder dat zij voordien bij deze geur voedsel gekregen hadden. De overgedragen kennis komt echter niet volledig tot zijn recht: bij zelf opgedane ervaring valt het resultaat ongeveer 15% hoger uit. Het voordeel van de kennisoverdracht is duidelijk: het spaart tijd, is zonder risico en geeft de gemeenschap een veilige ondergrond waarop de individuen kunnen voortbouwen. Het heeft echter ook — met betrekking tot de menselijke samenleving — enkele gevaren. De moderne massamedia en het „geprogrammeerde onderwijs“ geven aan deze gezamenlijke leerprocessen een gevaarlijk overwicht. Zij verleiden tot passief overnemen van kennis en ervaring. Werkelijke vooruitgang kan echter slechts voortkomen uit de initiatieven en ervaring van het individu.

Deze leiden tot nieuwe kennis en inzichten. Verder nog dit: Alleen wat de mens uit persoonlijke ervaring en inzicht heeft geleerd, mag hij zijn eigendom noemen, daaruit ontspruit ten slotte elk individueel gedrag, het vormt en behoedt de **persoonlijkheid**.

(In „Naturwissenschaften 57, 463 - 467 (1970) uitgave Springer Verlag 1970 is de volledige tekst van deze lezing met de literatuurlijst opgenomen.)

In memoriam B. Jacobs

Op 27 december 1970 is op 67-jarige leeftijd de Heer Berend Jacobs overleden. Hij was in onze imkerswereld — in het bijzonder in het Gelderse — een zeer gezien man. Zijn bescheidenheid was er de oorzaak van dat hij, ondanks zijn grote kennis van de imkerij en van de historie daarvan, nimmer een bestuursfunctie in onze organisatie heeft willen aanvaarden. Hij stamde uit een imkersgeslacht, zijn vader was imker en hij is met de bijen opgegroeid. Zijn zoon zet de familie-traditie voort. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat hij al in 1938 bij een door de afd. Arnhem georganiseerde bijenstandinspectie, waarvan het verslag in het decembernummer van 1938 is opgenomen, met vlag en wimpel de eerste prijs behaalde.

In de loop der jaren ontwikkelde de Heer Jacobs een eigen methode, die inmiddels als de „methode Jacobs” bekendheid heeft gekregen. Het heeft echter tot 1953 geduurd voordat zijn imkervrienden hem er toe konden bewegen zijn voortreffelijke werkwijze, gericht op voorjaars- zomer- en heidedracht, via ons maandblad aan de openbaarheid prijs te geven (Jan. no. 1953). Het moet zeker mede tot zijn verdiensten worden gerekend dat hij tal van beginners tot gedegen imkers heeft opgeleid.

De Heer Jacobs was tot aan zijn pensionering als ambtenaar verbonden aan het Ned. Openluchtmuseum, thans Rijksmuseum voor Volkskunde, waar hij tevens de oudheidkundige verzameling op het gebied van de bijenteelt beheerde en een belangrijk aandeel had bij de totstandkoming van het daar aan-

wezige „Bijenhuis” dat op 10 september 1962 ter gelegenheid van het gouden jubileum van het museum op plechtige wijze door Z. E. de Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in gebruik is gesteld. (okt. no. 1962). Bij deze gelegenheid werd de Heer Jacobs om zijn verdiensten voor de imkerij in het algemeen en het museum in het bijzonder begiftigd met de zilveren medaille behorende bij de Orde van Oranje-Nassau, die hem tijdens de officiële plechtigheid door de Staatssecretaris werd opgespeld.

In het rijk geïllustreerde boekje „De Oude Imkerij” uitgegeven door het Rijksmuseum voor Volkskunde, waarvan zojuist de tweede druk is verschenen, heeft de Heer Jacobs in samenwerking met Mej. H. W. M. Plettenburg zijn kennis van de oude imkerij neergelegd.

Zowel door zijn enthousiasme, gepaard aan een grote praktische kennis van de bijenhoudery, alsook door zijn ambt in het museum, waar jaarlijks tienduizenden zowel het oude materiaal in het „Bijenhuis” alsook de bijenstal bezichtigen, is de overledene voor de imkerij een propagandist van onschatbare waarde geweest. Wij hebben in hem een der vooraanstaanden in de bijenhoudery verloren. Onder de vakgenoten zal zijn naam blijven voortleven in „de Methode Jacobs”.

Op oudejaarsdag hebben wij in het crematorium te Dieren met de familie en een grote schare vrienden voor goed afscheid van hem genomen. Ons blijft nog slechts de — dankbare — herinnering.

De Bijenteelt en N 70

J. J. Pettinga, Zwolle
Rijksbijenteeltconsulentschap.

Als afsluiting van de publicaties over het „Natuurjaar '70" plaatsen wij hierbij de lezing gehouden door Ir. J. J. Pettinga tijdens de imkersdag die door onze zuidelijke zusterorganisaties op 29 augustus j.l. te Deurne werd georganiseerd, Ir. Pettinga is zo vriendelijk geweest, met het oog op ons gebrek aan ruimte, zijn betoog tot de werkelijke inhoud in te perken en de toelichtingen weg te laten, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn.

N 70 is een afkorting van Natuurbeschermingsjaar 1970 en als zodanig uitgeroepen door de Raad van Europa, een overlegorgaan op sociaal, economisch en cultureel gebied, waarin de meeste Westeuropese landen vertegenwoordigd zijn.

Waarom nu zoveel aandacht voor die natuurbescherming, terwijl er al sedert een eeuw op dit terrein gewerkt wordt?

Het antwoord hoef ik u niet te geven:

door de moderne ontwikkeling van de industrie, het verkeer, de woningbouw komt de natuur, de levende natuur sterk in het gedrang.

Maar dat niet alleen. Wat ons als mensen, als levende wezens sterk aanspreekt is de bedreiging van de ruimte, waarin we moeten leven, van ons **milieu**. We denken daarbij met meer of minder grote angst aan de vervuiling en gevaren van onze onmiddellijke omgeving: aan de lucht, drinkwater, afvalstoffen, verkeer, lawaai, en we zoeken steeds meer naar een omgeving waar we die narigheden kunnen ontlopen, waar we ons kunnen **recreëren** (letterlijk: herschepen).

In de meese discussies is de nadruk van de actie al spoedig gevallen op dit laatste aspect, zodat duidelijk is, dat het meest bedreigde wezen **de mens zelf is!**

Vervuiling van bodem en water krijgen wel aandacht, maar vooral de luchtvervuiling baart ons zorgen, ook de land- en tuinbouw!

Wat de imkers ongerust maakt en doet blijven zijn de vergiftigingen door bestrijdingsmiddelen.

Vaak is de oorzaak niet boze opzet, maar onkunde en onwetendheid. Ook zijn onze belangen wel eens tegengesteld aan die van anderen.

Het middel endosulfan (thiodaan) tegen koolzaadsnuitkever in Flevoland was voor ons een uitkomst, voor de vissen en de vissers (denk aan de Rijn) een strop! Ook over onkruidbestrijdingsmiddelen en hun gevaren voor de bijen is nog niet alles bekend. Men heeft nu zijn hoop gevestigd op de bestrijding van parasieten langs biologische weg, d.w.z. door hun eigen roofvijanden. De eerste successen zijn er al, zo o.a. de bestrijding van spint in komkommers door een roofmijt, in 1970 in Nederland reeds algemeen toegepast.

Zorg voor een gezonde omgeving, ons milieu, en voor voldoende natuur- en recreatiegebie-

den vraagt offers, niet alleen van landbouw en industrie, maar van ons allen! We zullen moeten leren dat het genieten of het profiteren van de **welvaart** ook **offers** van ons vraagt, zowel morele als materiële, willen we werkelijk kunnen spreken van welzijn! Indien ieder van ons zich dit meer bewust zou worden, dan al heeft de actie N.70 aan zijn doel beantwoord!

Wat heeft dit alles nu met de bijenteelt en de bijenhouderij te maken?

Allereerst de betekenis van de natuurbescherming voor de bijenteelt.

- I. Voor iedereen is het duidelijk, dat **natuurreservaten** zeer belangrijk zijn als drachtgebied.

Dan denk ik niet alleen aan de heidevelden, ook al zijn deze zeer belangrijk-belangrijker dan enkele tientallen jaren geleden door een veel juister beheer:

Maar ook moeten genoemd worden:

Moerasgebieden (o.a. de wilgen), de buitendijkse schorren (zeeaster), rivierdijken, bossen en bosranden (bosbessen, bramen, frambozen, vuilboom, wilgenroosje). Ofschoon onze belangrijkste drachtplanten nog steeds enkele cultuurgewassen, in ieder geval enkele speciaal aangeplante gewassen zijn, is toch die wilde flora van zeer grote betekenis, al was het alleen maar om de „gaten” tussen de hoofddrachtperioden op te vullen. Het feit, dat ik hier niet dieper inga op de natuurreservaten en hun beheer, betekent niet, dat ik het grote belang van deze terreinen als drachtgebied onderschat. Integendeel, deze belangen worden steeds groter en alleen al om deze reden zou iedere imker door zijn lidmaatschap de organisaties, die op dit gebied werkzaam zijn, behoren te steunen.

- II. Een ander belangrijk aspect is de **onkruidbestrijding**.

Vroeger waren enkele onkruiden, zoals herik en korenbloem, hoofddrachtplanten, en vele andere, speelden een belangrijke rol. Het grootste deel van deze onkruiden, dus drachtplanten, is nu verdwenen.

Ik zal de laatste zijn de noodzaak van bestrijding in land- en tuinbouwgewassen, indien dit om economische redenen noodzakelijk is, te bestrijden, ook met chemische middelen.

Maar is deze chemische bestrijding altijd en overal verantwoord, zowel moreel als financieel? Het is zeer terecht, dat men hierop terugkomt. Dit geldt vooral van de meer „natuurlijke” terreinen, die niet als cultuurgrond in gebruik zijn, zoals wegbermen en slootkanten.

Voor een groot aantal wilde bloemen, ook onze drachtplanten, vormen deze plaatsen de meest geschikte omgeving om te groeien en te bloeien. Tegen een rigoreuze bestrijding van deze planten rees van allerlei kanten protest. Het is ook voor de imkers een groot voordeel, dat men hierop teruggekomen is en de wilde flora, indien dit enigszins mogelijk is, meer kansen geeft op onze wegbermen.

Indien de bemesting goed overwogen wordt, kan ook het aantal keren, dat wegbermen en slootkanten gemaaid moeten worden, beperkt worden. Het resultaat is dit jaar gelukkig al langs vele wegen te zien. Vanaf deze plaats wil ik graag hulde brengen aan al diegenen, die tot verbreiding van dit inzicht hebben bijgedragen, en al diegenen van de wegbeheerders, die zo wijs zijn geworden en de kritiek en de adviezen ter harte hebben genomen.

- III. Een derde punt is de betekenis van de natuurbescherming voor de wilde bijen.

Een ieder, die zich bezighoudt met of zich betrokken voelt bij de bestuiving van land- en tuinbouwgewassen, kent de rol en de betekenis van de familieleden van onze honingbijen, de z.g. wilde bijen. Tot deze groep rekenen we de hommels, die ook in staten leven, maar alleen in de zomer en de niet in staten levende, de z.g. solitaire bijen, kortweg ook wel wilde bijen genoemd.

Naast de honingbijen spelen deze wilde bijen voor bepaalde land- en tuinbouwgewassen in het algemeen geproken, dus voor onze voedselvoorziening, een belangrijke rol; soms zelfs de belangrijkste rol (b.v. rode klaver in Denemarken en lucerne in Amerika). Zij nestelen in natuurgebieden en meer of minder natuurlijke terreinen en zoeken hun voedsel zowel op gekweekte als op wilde bloemen. Door intensivering van de akker- en weidebouw en door bestrijdingsmiddelen is hun aantal inmiddels sterk afgenomen, evenwel van soort tot soort sterk verschillend.

Het zal u nu duidelijk zijn, dat bescherming van reservaten en het ontzien van wegbermen, slootkanten, ruigten, dus het minder „net” verzorgen van deze ongecultiveerde terreinen, voor de wilde bijen meer nestgelegenheid en tevens, evenals voor de honingbijen, meer drachtmogelijkheden scheppen.

Met deze „natuurbescherming” bevorderen we dus indirect de voedselvoorziening, de produktie van diverse land- en tuinbouwgewassen!

De betekenis van de bijenteelt voor de natuurbescherming.

Het doel van de natuurbescherming is niet de afsluiting van bepaalde terreinen zonder meer door het plaatsen van een groot hek en dan de zaak maar aan zichzelf overlaten en/of er op bepaalde voorwaarden bezoekers toe te laten.

Neen, het doel is: De instandhouding van een **zo groot mogelijk aantal levensgemeenschappen**, met liefst nog een zo groot mogelijke variatie in planten en dieren.

Dat betekent, omdat in ons land de meeste natuurgebieden eigenlijk half-natuurlijke gebieden zijn, dat de oude menselijke ingrepen voortgezet moeten worden. Met andere woorden, dat er in een heide gemaaid en geplagd moet worden, dat er in een moerasbos gehakt moet worden, dat een wild hooiland op tijd gemaaid moet worden en dat er in de Peel te zijner tijd weer turf gestoken zal worden. Daardoor krijgen al deze levensgemeenschappen van bepaalde planten en dieren weer optimale kansen. Dat betekent, dat er veel bessen en zaden gevormd moeten worden om te zorgen, dat allerlei plantensoorten zich door uitzaaien in stand kunnen houden (b.v. heide) en dat dieren door deze bessen als voedsel in leven kunnen blijven — verscheidene vogelsoorten, als korhoenders b.v.

Voor die vruchtzetting zijn, evenals bij vele cultuurgewassen, bestuivers nodig, insecten, die het stuifmeel overbrengen. In natuurterreinen allereerst wilde bijen, dus hommels en niet in staten levende solitaire bijen. Maar door de bekende oorzaken — intensivering, chemische bestrijdingsmiddelen, enz. — is, zoals reeds genoemd, het aantal „wilde bijen” sterk teruggelopen. Onze „gekweekte” honingbijen vormen daarom een belangrijke aanvulling of vervanging van deze wilde bijen en dragen er zo toe bij, dat:

- a) Allerlei meer of minder zeldzame planten zich beter kunnen verspreiden en/of in stand houden;
- b) Vele dieren, die van bessen en/of zaden voor hun instandhouding afhankelijk zijn, meer kansen krijgen.

Wat een intensieve bestuiving voor besheesters betekent, daarvan kunt u zich op de Ambrosius-hoeve, „Uw” Ambrosius-hoeve(!) overtuigen. Iedere beplantingsdeskundige en liefhebber van bomen en heesters zou daar in de herfst moeten gaan kijken.

Dat betekent ook, dat een goede bestuiving de waarde van een natuurgebied, een bosrand, b.v. voor de recreatie, sterk doet stijgen. Er komt meer kleur in het bos, vooral in de nazomer, voordat de herfstkleuren verschijnen en er verschijnen in de trektijd meer vogels.

De tijd lijkt niet meer ver af, dat we ook om subsidies bij de VVV's en de besturen van recreatiegemeenten kunnen aankloppen, zoals nu al het geval is bij de veiling in de Baronie ten behoeve van de frambozenteelt.

Om dezelfde reden is het bijhouden in of nabij stedelijke parken een belangrijke rol toebedeeld.

Wat kunnen wij als imkers doen ?

- a) Een positieve instelling ten aanzien van de bescherming van het milieu en ten aanzien van de bescherming van de natuur, de aankoop en instandhouding van natuurterreinen, de aanleg en onderhoud van parken en de bescherming van half-natuurlijke terreinen zoals wegbermen, wegbeplantingen, houtwallen e.d.
- b) Waakzaam zijn ten aanzien van de natuurlijke en half-natuurlijke drachtgebieden en drachtplanten. Ik denk hierbij aan de chemische bestrijding van onkruiden, als dit om land- of tuinbouwkundige reden niet nodig is. Met overleg, met het verschaffen van inzicht, is bij de wegbeheerders: dat zijn ook uw wethouders, personeel van gemeentewerken en besturen van waterschappen, mijns inziens veel te bereiken.
Is het verbranden van wegbermen en slootwallen wel nodig? Ik heb ergens gelezen, dat er veel slechte grassen voor in de plaats komen. Veel struiken, o.a. de wilgen, worden vernietigd en wild en vogels hebben te lijden!
- c) Meewerken aan de bescherming van de wilde bijen, allereerst door de nesten zo min mogelijk te verstoren, zowel van hommels als van de solitaire bijen.
Ik denk aan de rieten daken en rieten schuttingen en de muren van leem of gemetseld met tras.
Ik kan me voorstellen, dat binnen enkele jaren van onze organisatie de propaganda uit zal gaan van het plaatsen van nestkastjes voor hommels, zoals voor de vogels al gemeengoed is geworden. Alleen weten we nog niet welk soort kastjes en welke plaats de beste zijn.
- d) Actief meehelpen aan de herinvoering van oude drachtplanten, zoals het Staatsbosbeheer in sommige reservaten met boekweit doet. Dit gebeurt niet uitsluitend om u en uw bijen te gerieven, maar ook om redenen van historie en vogelbescherming.
- e) Doorgaan met de propaganda voor de aanplant van drachtplanten. Het is werk „op de lange adem”, maar we zullen het moeten doen, willen we in de verre toekomst nog met voordeel imkeren.

UIT DE JAAGKIEPS

Honing in benzinetank ?

We moesten eigenlijk een manier vinden om onze auto's op honing te laten lopen inplaats van op benzine. Het Amerikaanse Aardrijkskundig Genootschap, de National Geographic Society, zegt dat een gallon honing (= 3,79 liter) voor een bij voldoende brandstof is om vier miljoen mijl (= meer dan 6 miljoen km) af te leggen met een snelheid van zeven mijl per uur (= ruim 11 km.) En de bij verontreinigt daarmee de lucht niet! Dit lasen we in een kranteknipstel dat we van onze vriend Harry Vandenberg in Ohio ontvingen.

Lenin in de bijenwas

In Oost Berlijn staat een enorm standbeeld van Lenin. Het is gemaakt van rood graniet uit de Oekraïne. Kort voor de onthulling bleek die rode kleur door weersinvloeden te zijn veranderd in een stoffig grijs. Met behulp van bijenwas echter werden de grijze tinten weer verwijderd. Het bijenwas drong in de poreuze steen en nu kunnen de weersinvloeden het zeventien meter hoge monument „niet meer in die mate" aantasten, zegt GKZ juni 1970. Y.

Afdelingsnieuws

Afd. Assen hield op 23 nov. '70 haar jaarvergadering. De gebruikelijke agenda werd afgewerkt. De contributie ging omhoog tot f 15,— voor gewone leden en f 7,50 voor jeugdleden. De Hr. J. Oostveen, die wegens vertrek naar elders zijn functie als voorzitter moest neerleggen, werd opgevolgd door de Hr. J. A. van Ee. Na de huldiging van de scheidende voorzitter, waarin ook zijn vrouw werd betrokken, ontving de Hr. R. Reinhardus, penningmeester, uit handen van het H.B. lid P. Wijchman, de eremedaille van de vereniging wegens zijn 25-jarige bestuursactiviteiten. De cursus korfvechten is gestart met 27 deelnemers, waaronder 6 dames.

Afd. Loenen a/d Vecht meldt dat daar op 19 januari j.l. een volledige reinigingsvlucht heeft plaats gehad.

Afd. Westfriesland hield op 23 januari haar jaarvergadering. Ir. Pettinga hield een lezing met dia's over drachtplanten, speciaal gericht op de voorjaarsontwikkeling. De waarde van stuifmeel voor de bijen kreeg bijzondere aandacht. De 24 aanwezige leden willen ook hier nog graag hun dank betuigen. De secr. penningmeester J. C. Water die als zodanig aftrad werd tot erelid van de afd. benoemd en opgevolgd door de Hr. W. Sterk te Enkhuizen.

Afd. Laren - Blaricum hield op 9 januari j.l. haar jaarvergadering. Het ledenaantal was gestegen als resultaat van een in het afgelopen jaar gehouden beginnerscursus. De contributie werd op f 17,50 gesteld. In het voorjaar zal het H.B. lid O. de Vries een inleiding met dia's houden gevolgd door een praatavondje.

Oplossing Kerstpuzzel

Zoals vele puzzelaars opmerkten was het nummer 66 van opgave 7 fout. Het is bij de controle aan de aandacht ontsnapt, waarvoor ons excuus. Het heeft gelukkig een zo groot aantal imkers niet belet de goede oplossing te vinden, dat de prijzen wederom bij loting moesten worden toegekend. Een aantal inzenders gaven bij hun oplossing alleen de gevormde zin. Wij vestigen er uw aandacht op dat, evenals voorgaande jaren, zowel de gevraagde woorden als de daaruit gevormde uitspraak werd gevraagd. De woorden welke moesten worden ingevuld waren: 1. imkeren; 2. propolis; 3. koolmees; 4. Versteeg; 5. dekplank; 6. aflegger; 7. voederen; 8. muizen; 9. padden; 10. Bijenhuis; 11. koningin; 12. honingbij; 13. wasklier; 14. invoeren; 15. augurken; 16. kithars.

De zin luidde: Meer propaganda voor honing- en stuifmeelgevende bomen en struiken in onze bijenweide". De door het lot aangewezen prijswinnaars zijn: G. J. Wolters, Loenenseweg 101 Eerbeek; P. Stegeman, Portiekstraat 2a Staphorst; G. van Ekris, West-Kanaaldijk 7 Nieuwer-sluis; P. C. Muntjeswerf, Nekkerweg 66B Beemster; G. Pots, Hofstraat 39 Beilen; J. W. Lantink, Koeweidendijk 8 Neede; L. P. Scharwächter, Mr. Poldermanweg 15 Renkum; C. Hijmissen, Parklaan 3 Putten (Gld); J. J. Duppen, Javastraat 45 Nijmegen en Sophie van Bijsterveld, Pr. Marjkeweg 4 Houten (U).

Wij hopen dat de oplossers daaraan enkele genoegelijke ogenblikken hebben beleefd en wensen de prijswinnaars van harte geluk.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: **Honing** met eerste prijzen bekroond. **Lindehoning** f 2,65, **Fruithoning** f 2,60, **Heidehoning** f 4,95, alles per kg. minimumafname 25 kg. Wij leveren de honing vloeibaar in nieuwe bussen. Wenst u ze in vaste vorm dit dan vermelden. **Verzending ook naar België.**
Bijenpark Brulleman, Breukelen. Sinds 1896, Zandpad 42a. Telefoon 03462—1303. Giro 37 78 05.

TE KOOP: dubbelwandige **Simplexkasten** (de meest gebruikte kast in ons land reeds 75 jaar) kasten zijn in prima staat, keurig geschilderd groen met witte banden, 2 broedkamers of broed en honingkamer naar keuze, dak met zink f 36,50. **Nieuwe Bucfastkasten** met nieuwe ramen f 40,—. **Simplexkasten** dubbelwandig vast, dus geen losse binnenbakken, op pootjes met punt dak, 2 broedafdelingen plus honingafdeling, naar keuze groen met witte banden of blank eiken, zeer mooie tuinkast voor vrije opstelling f 47,50. **Simplexkasten** enkelwandig groen met witte banden f 31,—, **Zinken roosters** f 2,25, **Bijenkap** of **Sluier** f 6,50. Ontzegelbak met zeef zeer mooi blank metaal roestvrij f 27,—.
Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462—1303.

H. H. IMKERS

Zend vanaf heden al uw
RUWE RAATWAS
rechtstreeks of in verenigingsverband
naar . . .

HONINGZEMERIJ
W. van 't LAND

Telefoon 2607 **Barneveld**
Desgewenst **KUNSTRAAT** terug.
U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

Wij kunnen u alle materiaal leveren op het gebied der moderne bijenteelt voor de laagste prijzen.

Zend ons uw ruwe en zuivere was toe tot verwerking van de allerfijnste kunstraat. Ook kopen wij gaarne uw ruwe was. Wij betalen voor goede kwaliteit ruwe raat f 1,75 per kg franco Jubbega.

Door de goede honinggoogsten dit jaar hebben wij weer flinke partijtjes van div. soorten kunnen kopen. Heeft u te weinig wij zullen u gaarne leveren.

Op aanvraag zenden wij u gaarne onze prijslijst van bijenwoningen en gereedschappen en/of honingprijslijst toe.

BIJENSTAND H. T. VAN DAM & Zn., JUBBEGA
Telefoon 05165—382.

TE KOOP: **Ronde korven** in zeer goede staat f 10,—. Nieuwe korven grote maat f 14,50. **Honingslinger** C.M.F. **Nieuw** f 137,50 voor 4 honingramen.
Nieuwe Simplexkasten dubbele broedkamer, dak met zink, voerbak en kleedje, geschilderd groen met witte banden, dubbelwandig, f 75,—.
Bijenpark Brulleman, Breukelen. Sinds 1896. Telefoon 03462—1303.

TE KOOP: **Antieke bijenwoningen** en gebruiksvoorwerpen. Strokasten, kunnen simplexramen met korte oren in, broedafdeling plus honingzolder f 55,—. Roodkoperen wasemmer. Paardenharenperszak voor heidehoning enz.
Alles in zeer goede staat. **Bijenpark Brulleman, Breukelen.**
GEVRAAGD: **Honingslinger 3 of 4 raams.** Bijenkorven nieuw of gebruikt. Bijenkasten antiek of modern.
Bijenpark Brulleman, Breukelen.

GEVRAAGD: **Bijenvolken in korven en kasten.** Ook kopen wij complete bijenstanden met alles wat daarbij hoort. Betaling contant geld. Reeds 75 jaar doen wij dit.
Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462—1303.

TE KOOP: **Klaverhoning** in bussen van 25 kg á f 2,20 per kg. Nectapoll (Stuifmeelhoningdeeg) á f 4,50 per kg.
„**De Bijenkorf**” Sinds 1897 Eemnes. Girorekening 2622.

TE KOOP: **Bijenkasten - Korven - Zwermklepsen - Roosters** en verdere Imkersbenodigdheden.
„**De Bijenkorf**” sinds 1897 Meentweg 103, Eemnes.

TE KOOP GEVRAAGD: **Bijenvolken:** Zowel korven en kasten en verdere imkersbenodigdheden. Alles tegen contante betaling en aan huis afgehaald.
Bijenstand „De Bijenkorf” sinds 1897.
Meentweg 103 Eemnes. Telefoon 02153—6704.

TE KOOP: **Prima gezonde Bijenvolken.**
In korven, kasten en op ramen.
Bijenstand „De Bijenkorf” sinds 1897 Meentweg 103. Eemnes, telefoon 02153—6704.

Kaarsepit. Voor het zelf maken van **Waskaarsen.** In 6 verschillende afmetingen n.l. in de nrs. 5, 10, 15, 20, 25, 30. Voor kaarsen van 4 tot 10 cm. diameter. Vanaf 25 cent per meter. Sierbijen voor kaarsen 25 cent per stuk.
Bijenstand „De Bijenkorf” Sinds 1897.
Meentweg 103, Eemnes, Telefoon 02153—6704.

GEVRAAGD: Beginnend imker vraagt te koop een **spaarkast** en een **zesramer met voerbak.**
K. Koorn Jac. Catslaan 7, Drieahuys (Velsen) tel. 02550—14786.

GEVRAAGD: Te koop gevraagd **bijenvolken in korven.**
W. van 't Land - Honingzemerij, Barneveld. Tel. 03420—2607.

BOD GEVRAAGD op 40 kg. **Heideslingerhoning** en te koop gevraagd een **radiale honingslinger 8-12 broedramen** en het boek van Ootmar: De wonderen van het bijenvolk.
J. van Arragon, Terborgseweg 7, Zelhem.

TE KOOP GEVRAAGD een in goede staat verkerende **honingslinger.** Brieven met prijsopgave aan:
I. G. Tooren, Hoofdweg 229 Blijham. Telefoon 05976—402.

AANGEBODEN: te koop 20 volken in kasten en 7 volken in korven ook in gedeelten. Telefoon 05100—30214.
P. Reiding, Marathonstraat 78, Leeuwarden.

GEVRAAGD: ± mei 1971 **goede spaarkasten met of zonder volk.** Moeten voldoen aan de normen van het Bijenhuis Wageningen.
Aanbiedingen: **Z. Roos, Borgerderweg 25 Odoorn (Dr.).**

GEVRAAGD: **Oude bijenteeltboeken in de Nederlandse, Engelse, Franse en Duitse taal.**
Brieven aan: **Bijenstand „De Imker”.**
A. P. Posthumus, Bergweg 21, Veenendaal.